

NORMY I ZASADY

OCHRONY DZIECI I MŁODZIEŻY

W PRACY WYCHOWAWCZO-DUSZPASTERSKIEJ

POLSKIEJ PROWINCJI ZAKONU PIJARÓW

KRAKÓW 2016

Z poprawkami przyjętymi przez Kongregację Prowincjalną Polskiej Prowincji Zakonu Pijarów
2 grudnia 2019 r.

WPROWADZENIE

1. Nasz Założyciel, św. Józef Kalasancjusz, odczytując Boski nakaz powołania do istnienia Zakonu Pijarów, zalecił oprócz praktykowania rad ewangelicznych tj. czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, także składanie ślubu szczególnej troski o wychowanie dzieci¹. Mając też świadomość, że dzieło nauczania i wychowania posiada wielkie znaczenie, pragnął dla Szkół Pobożnych „nauczycieli obdarzonych największą miłością, cierpliwością i innymi zaletami”². Kierując się roztropnością uczył ponadto swoich współpracowników – pijarów i świeckich – przyjmowania prawa jako drogi do urzeczywistnienia miłości oraz kierowania się zasadami, które strzegą praw osoby ludzkiej³.
2. Opiekę nad dziećmi i młodzieżą rozumiemy jako troskę o ich godność, o dobro duchowe, psychiczne i fizyczne. Wszyscy opiekunowie, a zwłaszcza członkowie naszego Zakonu, biorą na siebie odpowiedzialność za ochronę i rozwój tego dobra.
3. Celem niniejszego dokumentu jest pomoc wszystkim osobom zaangażowanym w dzieła edukacyjno-wychowawcze Polskiej Prowincji Zakonu Pijarów w autorefleksji nad właściwymi sposobami zachowań w dziedzinie ochrony i bezpieczeństwa powierzonych im wychowanków oraz przekazanie wskazówek, przykładów dobrych praktyk, procedur oraz konsekwencji prawnych zaniedbań lub naruszeń zapisów prawa dotyczących ochrony dzieci i młodzieży.
4. *Normy i zasady ochrony dzieci i młodzieży w pracy wychowawczo-duszpasterskiej Polskiej Prowincji Zakonu Pijarów*, zwane dalej *Normami*, zbierają w jeden dokument zasady i praktyki zawarte w innych dokumentach Polskiej Prowincji Zakonu Pijarów i podmiotów od niej zależnych z uwzględnieniem wskazań zawartych w znowelizowanym dokumencie *WYTYCZNYCH* zatwierdzonym przez Konferencję Episkopatu Polski uchwałą z dnia 8 października 2019 r. nr 14/384/2019.
5. *Normy* przeznaczone są do stosowania w dziełach i wspólnotach Polskiej Prowincji Zakonu Pijarów przez zakonników pijarów oraz świeckich wychowawców, nauczycieli, trenerów, animatorów, wolontariuszy, praktykantów, stażystów i innych pracowników zatrudnionych na różnych stanowiskach oraz podejmujących różne zakresy odpowiedzialności.
6. Ochrona dzieci i młodzieży, o której mowa w *Normach*, opiera się zarówno na art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którym: „przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela”, jak i na prawie Kościoła katolickiego (Kodeks Prawa Kanonicznego), i obejmuje osoby do ukończenia 18. roku życia, nawet jeśli prawo państwowe wyznaczałoby w jakiejś kwestii granicę niższą.

¹ Por. *Konstytucje Zakonu Szkół Pobożnych*, p. 3.

² Tamże, p. 9.

³ Tamże, p. 13.

6a W celu zapewnienia rzetelniejszej ochrony powierzonych nam dzieci i młodzieży, w naszej Prowincji powołano urząd Delegata ds. ochrony małoletnich oraz osób dorosłych, zgodnie z wymogami motu proprio *Vos estis lux mundi* papieża Franciszka. Zadaniem Delegata jest m. in. staranne poznawanie aktualnego stanu prawnego – kanonicznego i świeckiego – kwestii ochrony dzieci i młodzieży oraz osób bezradnych; aktualizowanie norm ochrony dzieci i młodzieży obowiązujących w Prowincji i czuwanie nad ich upowszechnianiem, przyjmowaniem i przestrzeganiem. Delegat dołoży wszelkich starań, żeby być do dyspozycji każdego, kto będzie chciał z nim rozmawiać z racji jego funkcji. Osoby pokrzywdzone i ich bliskich „otoczy właściwą troską duszpasterską, zapewniając poczucie bezpieczeństwa, wolę życzliwego wysłuchania i przyjęcia prawdy, ułatwienie – jeśli jest taka potrzeba – uzyskania specjalistycznej pomocy”.

ROZDZIAŁ I

PRAWA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ OGÓLNE ZASADY ICH OCHRONY

7. Każde dziecko i młody człowiek, który został powierzony naszej opiece, ma prawo do:
 - a. poszanowania własnej godności,
 - b. zaspokojenia potrzeb fizycznych i emocjonalnych (szczególnie poczucia bezpieczeństwa i doświadczania miłości),
 - c. przynależności np. do rodziny, grupy oraz do kontaktów i relacji społecznych,
 - d. otrzymania wsparcia w rozwoju,
 - e. poważnego traktowania problemów zgłaszanych dorosłym,
 - f. ochrony przed zaniedbaniem, przemocą, wykorzystaniem i dyskryminacją,
 - g. obrony, w tym prawo do korzystania z pomocy obrońcy, zgodnie z prawem polskim,
 - h. wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych,
 - i. poznania i ochrony swoich praw i potrzeb.

Powyższe prawa są niezbywalne, a ich ograniczenia mogą wynikać tylko z norm prawnych, które mają na celu ochronę praw innych osób, a także ich życia, zdrowia oraz moralności społecznej.

8. Podstawowe zasady ochrony praw dzieci i młodzieży:
 - a. bezwzględnie chronimy dzieci i młodzież przed wszelkimi formami przemocy,
 - b. realizujemy zasadę „zero tolerancji” dla nadużyć wobec małoletnich,
 - c. każdy z osobna i wszyscy razem odpowiadamy za bezpieczeństwo dzieci i młodzieży,
 - d. wychowawcy posiadają skuteczne narzędzia służące ochronie małoletnich w postaci odpowiedniego wykształcenia, umiejętności stosowania systemu zapobiegawczego oraz znajomości procedur postępowania,
 - e. wychowankowie znają swoje prawa oraz sposoby reagowania w sytuacji zagrożenia czy skrzywdzenia.

ROZDZIAŁ II

SZCZEGÓŁOWE ZASADY OCHRONY WYCHOWANKÓW

9. Stosowanie kar cielesnych wobec dzieci i młodzieży jest zabronione i od tej zasady nie ma wyjątków.
10. Wszyscy mają prawo do bycia traktowanymi z jednakową troską. Nie wolno faworyzować pojedynczych osób i nie ma znaczenia czy czyni się to poprzez słowa czy gesty.
11. Nie może być ze strony personelu, w szczególności ze strony osób odpowiedzialnych, tolerancji wobec znęcania się lub dokuczania zarówno przez dorosłych jak i przez samych małoletnich.
12. Nie należy przebywać z wychowankami sam na sam poza uzasadnionymi i przyjętymi sytuacjami, takimi jak: indywidualne zajęcia specjalistyczne i terapeutyczne z pedagogiem, psychologiem lub logopedą, wizyta u pielęgniarki, rozmowa indywidualna z wychowawcą, dyrektora lub duszpasterzem (spowiedź). Jeżeli dobro wychowanka wymaga indywidualnego spotkania z opiekunem, spotkanie to nie może odbywać się w warunkach odizolowanych. Informacja o czasie i miejscu spotkania powinna być przekazana innym członkom personelu. W razie możliwości członek personelu przeprowadzający tego rodzaju spotkanie powinien zatroszczyć się o transparentność (przeszklone drzwi lub ściany pomieszczenia, obecność innych osób w bezpośrednim pobliżu, otwarte drzwi, itp.). Indywidualnych spotkań z dziećmi i młodzieżą nie wolno w nieroztropny sposób mnożyć ani przedłużać; zarówno pora, jak i liczba spotkań powinna być zgodna z dobrem dziecka.
13. Indywidualne zajęcia specjalistyczne czy terapeutyczne z uczniami mogą odbywać się wyłącznie za pisemną zgodą rodzica (opiekuna prawnego). W innych okolicznościach o indywidualnym spotkaniu z wychowankiem członek personelu powinien poinformować jego rodziców (opiekunów prawnych). Wyjątkiem jest sytuacja, w której podanie takiej informacji zagroziłoby dobru wychowanka, ale wtedy zawsze należy o tym powiadomić przełożonego i sporządzić notatkę, która powinna trafić do jego rąk.
14. Jeśli konieczna jest wizyta w domu prywatnym wychowanka, członek personelu – uzgadniając uprzednio termin i uzyskując zgodę rodziców (opiekunów prawnych) na tego typu spotkanie – nie powinien w jej trakcie wykraczać poza formalne ramy związane z wykonywaniem czynności zawodowych, a wizyta powinna odbywać się w obecności rodzica (opiekuna prawnego).
15. Należy bezwzględnie unikać wysyłania lub zapraszania wychowanków z jakiegokolwiek powodu do pomieszczeń prywatnych.
16. Nie do zaakceptowania jest werbalne naruszanie godności dzieci i młodzieży, zwłaszcza erotyzowanie języka w ich obecności. W przypadku konieczności podjęcia z małoletnim rozmowy na tematy związane z płciowością należy wykazać się daleko idącą

ostrożnością, delikatnością i roztropnością. Duchowny zawsze winien rozważyć czy nie powinien tego uczynić świecki specjalista.

17. Kategorycznie zabrania się częstowania podopiecznych alkoholem, papierosami, środkami odurzającymi (w tym narkotykami), lub tolerowania ich używania.
18. Zabronione jest pozostawanie pod wpływem alkoholu lub środków odurzających przez personel sprawujący opiekę nad wychowankami oraz inne osoby, które pozostają w kontakcie z dziećmi i młodzieżą. Zabronione jest palenie papierosów w obecności wychowanków.
19. W pracy z dziećmi i młodzieżą wychowawcy powinni używać środków, języka i metod adekwatnych do wieku dzieci i młodzieży. Podobnie powinien być traktowany przekaz medialny, np. przez telewizję, wideo, Internet, telefon komórkowy, itp. W żadnym wypadku nie wolno wykorzystywać ani przyzwalać na materiały zawierające przemoc, pornografię i takie, które są moralnie wątpliwe.
20. Nietykalność cielesna dzieci i młodzieży jest nienaruszalna. Nie wolno dotykać okolic intymnych, pośladków, piersi. Niedozwolone są wszelkie inne zachowania, które w naszej kulturze stanowią przekraczanie granic intymności. Należy zawsze uszanować granicę kontaktu fizycznego wyznaczoną przez drugą osobę.
21. Każdemu człowiekowi przysługuje prawo do prywatności. W szczególny sposób prawo to powinno być respektowane w miejscach takich jak przebieralnie, pływalnie, łazienki i toalety. W wymienionych wyżej miejscach nikt nie może ingerować w prywatność wychowanków. W tego typu sytuacjach nie wolno wykonywać im zdjęć i nagrywać. Należy także zadbać, by zdjęć i filmów nie robili sobie nawzajem sami wychowankowie.
22. Nikt nie może wyręczać wychowanków ani pomagać im w czynnościach natury osobistej (toaleta, mycie się, przebieranie itp.), o ile dzieci są w stanie wykonać te czynności samodzielnie. Jeżeli wychowankowie ze względu na wiek albo własne ograniczenia zdrowotne nie są w stanie wykonać tych czynności samodzielnie, pomocy zawsze powinni udzielać przy tych czynnościach świeccy, z reguły tej samej płci.

ROZDZIAŁ III

ZASADY OBOWIĄZUJĄCE W CZASIE WYJAZDÓW Z WYCHOWANKAMI

23. (Skreślony).
24. Wszystkie wycieczki (zarówno jedno- jak i wielodniowe), wyjazdy, turnusy wakacyjne i pobyt poza placówką, jak również czas świąteczny powinny być starannie planowane i w sposób formalny dokumentowane ze szczególnym uwzględnieniem kwestii transportu, zakwaterowania, planu dnia oraz bezpieczeństwa. Należy także zadbać o stosowne ubezpieczenia, zgodnie z wymogami prawa polskiego albo krajów na których terytorium wychowankowie oraz ich opiekunowie będą przebywać w czasie wyjazdu.
25. W czasie wyjazdów wakacyjnych należy zwrócić uwagę na zachowania podopiecznych mogące wskazywać na ich problemy z aklimatyzacją w grupie, trudnościami w nawiązywaniu kontaktów z rówieśnikami oraz na brak umiejętności w zakresie radzenia sobie z sytuacjami konfliktowymi pojawiającymi się w grupie rówieśników. Zadaniem wychowawcy jest podjęcie odpowiednich działań zmierzających do zniwelowania ww. trudności.
26. Szczególną uwagę i wyjątkową czujność należy wykazać w stosunku do tych wychowanków, których zachowanie może stwarzać zagrożenie, budzić niepokój lub być źródłem dyskomfortu dla innych uczestników wakacyjnego pobytu.
27. Nikt nie może bagatelizować jakichkolwiek sygnałów mogących wskazywać na: izolowanie się podopiecznego w grupie rówieśników, przejawy agresji wśród dzieci i młodzieży, konflikty między podopiecznymi, pojawiające się wśród wychowanków zachowania seksualne nieadekwatne do ich wieku, wykorzystywanie przez rówieśników zagubienia i nieporadności osób słabiej przystosowanych do radzenia sobie w grupie. Należy w takich sytuacjach podjąć odpowiednie działania.
28. Należy poświęcać jak najwięcej uwagi wychowankom, którzy nie radzą sobie w kontaktach z rówieśnikami: kontrolować ich samopoczucie oraz na bieżąco oceniać, czy sytuacja pobytu na kolonii, obozie czy turnusie nie stanowi dla takiej osoby zbyt dużego obciążenia emocjonalnego, mogącego powodować zagrożenie dla jej zdrowia lub życia. W razie stwierdzenia tego rodzaju przypadków każdy ma obowiązek podjąć działania w celu wyjaśnienia zaistniałej sytuacji oraz powinien bezzwłocznie przystąpić do podjęcia odpowiednich czynności zapewniających bezpieczeństwo, spokój i dobre samopoczucie podopiecznych, w tym: ustalić przyczynę dostrzeżonych u podopiecznych problemów, pomóc małoletniemu, który zgłasza problem lub w przypadku którego dostrzeżono, że ma problemy, których nie potrafi (lub z jakichś przyczyn boi się) zasygnalizować, zgłosić stwierdzony przypadek przełożonemu oraz w uzasadnionych przypadkach rodzicom, opiekunom, odpowiednim władzom lub specjalistom (psychologom/pedagogom).

29. Na każdy wyjazd z dziećmi i młodzieżą organizator wyjazdu zobowiązany jest uzyskać rodziców (opiekunów prawnych) pisemną zgodę po uprzednim zapoznaniu ich z programem wyjazdu.
30. Rodzice (prawni opiekunowie) powinni zostać poinformowani o numerze telefonu, pod którym będą mogli uzyskać informacje o dziecku podczas jego pobytu na wycieczce.
31. Podczas wyjazdów należy zadbać o odpowiednią proporcję mężczyzn i kobiet w gronie wychowawców, stosownie do liczby chłopców i dziewcząt w grupie.
32. Na początku wycieczki wychowawcy mają obowiązek zapoznać uczestników z obowiązującymi podczas niej zasadami i regulaminem i odnotować ten fakt w dokumentacji np. w dzienniku wychowawcy.
33. Należy zwrócić uwagę, aby czas przeznaczony na odpoczynek nocny zaplanowano w sposób zgodny z normami bezpieczeństwa. Szczególną uwagę należy poświęcić rozplanowaniu miejsc noclegowych i uczynić to – o ile to możliwe – jeszcze przed wyjazdem.
34. Sypialnie chłopców i dziewcząt powinny być odseparowane i nadzorowane przez personel tej samej płci, co przebywający w nich wychowankowie.
35. Opiekunowie nie powinni nocować w pomieszczeniu, w którym nocują dzieci lub młodzież. W sytuacji szczególnej, wymagającej od członka personelu pozostania w nocy w sypialni z wychowankiem, powinien on o tym fakcie powiadomić inną osobę dorosłą: przełożonego lub kierownika wycieczki oraz, jeśli to możliwe, rodzica (opiekuna prawnego) wychowanka.
36. Wychowawca powinien na bieżąco przekazywać organizatorowi informacje na temat zdarzeń mających miejsce w trakcie organizowanych kolonii, obozów oraz turnusów, które mogą stanowić zagrożenie dla ich uczestników oraz sygnalizować potrzebę podjęcia interwencji ze strony organizatorów w każdym przypadku, w którym taka interwencja może przyczynić się do rozwiązania problemów dostrzeżonych przez opiekunów lub wychowawców.

ROZDZIAŁ IV

TROSKA O WYCHOWANKÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ LUB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI WYCHOWAWCZYMI

37. Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością, upośledzeniem oraz ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi wymagają więcej troski od pozostałych. Od opiekunów oczekuje się w takich przypadkach szczególnej wrażliwości.
38. Jeżeli zachodzi potrzeba pomocy wychowankowi z niepełnosprawnością w czynnościach osobistych, personel powinien jej udzielać z pełnym zrozumieniem problemu oraz za zgodą rodziców (opiekunów prawnych). Przy udzielaniu takiej pomocy należy kierować się należyтым szacunkiem i dyskrecją.
39. Nikt nie może wyręczać osoby z niepełnosprawnością w czynnościach osobistych, które jest w stanie wykonać samodzielnie.
40. W nagłym wypadku, gdy ten rodzaj pomocy jest potrzebny, rodzice lub opiekunowie prawni powinni zostać o tym powiadomieni tak szybko, jak to tylko jest możliwe.
41. Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością, upośledzeniem oraz ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi mogą łatwiej niż inni podlegać wykluczeniu w grupie rówieśniczej i społeczności. Z tego powodu szczególne znaczenie ma umiejętność wysłuchania takich wychowanków przez opiekunów, tym bardziej, że mogą oni mieć trudności w wyrażaniu swoich uczuć i potrzeb w obawie przed niezrozumieniem lub lekceważeniem. Nie należy lekceważyć tego, co mówią.
42. Należy pamiętać, że dzieci i młodzież, o których mowa w niniejszym rozdziale, mogą się uzależnić od dorosłych bardziej niż pozostali wychowankowie.

ROZDZIAŁ V

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH I WIZERUNKU

- 42a W przypadku zbierania danych osobowych od osoby, której one dotyczą, administrator danych jest obowiązany dopełnić wymogów informacyjnych, czyli poinformować tę osobę:
- o adresie swojej siedziby i pełnej nazwie,
 - celu zbierania danych,
 - przewidywanych odbiorcach lub kategoriach odbiorców danych,
 - prawie dostępu do treści swoich danych oraz ich poprawiania,
 - dobrowolności albo obowiązku podania danych, a jeżeli taki obowiązek istnieje, o jego podstawie prawnej,
 - o prawie do wniesienia skargi na niezgodność przetwarzania danych z przepisami RODO do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych lub innego właściwego organu nadzorczego,
 - prawie do wniesienia sprzeciwu co do przetwarzania danych osobowych,
 - prawie do cofnięcia zgody na przetwarzanie danych osobowych.
43. W oparciu o obowiązujące przepisy prawa (*Ustawa o ochronie danych osobowych*, Dz.U. 2016 r. poz. 922) szkoła może gromadzić oraz przetwarzać następujące dane osobowe uczniów:
- a. imię (imiona) i nazwisko,
 - b. data i miejsce urodzenia,
 - c. numer PESEL, a w przypadku, gdy małoletni nie posiada numeru PESEL, seria i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość,
 - d. adres zamieszkania małoletniego,
 - e. imiona i nazwiska rodziców (prawnych opiekunów),
 - f. adresy ich zamieszkania.
44. W przypadku zbierania danych osobowych od osoby, której one dotyczą, administrator danych jest zobowiązany dopełnić wymogów informacyjnych, m.in. poinformować tę osobę o adresie swojej siedziby i pełnej nazwie, celu zbierania danych, przewidywanych odbiorcach lub kategoriach odbiorców danych, prawie dostępu do treści swoich danych oraz ich poprawiania, dobrowolności albo obowiązku podania danych, a jeżeli taki obowiązek istnieje, o jego podstawie prawnej.
45. Biorąc pod uwagę, że przepisy prawa nakładają na szkołę obowiązek gromadzenia i przechowywania ww. danych osobowych uczniów i rodziców (opiekunów prawnych), okoliczność ta stanowi wystarczającą podstawę legalizującą ich przetwarzanie; dotyczy to tylko tych danych, o jakich mowa powyżej i nie jest wymagane uzyskiwanie przez szkołę dodatkowej zgody na ich gromadzenie.
46. Przetwarzanie tych danych przez szkołę w oparciu o same regulacje prawne może nastąpić jednak tylko w zakresie niezbędnym dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa.

47. W przypadku rodziców (opiekunów prawnych) przyjmuje się, że szkoła może przetwarzać ich dane osobowe w celach informacyjnych i korespondencyjnych związanych z edukacją małoletniego. Taki zakres przetwarzania jest bowiem niezbędny dla wykonywania obowiązków ustawowych, ciążących na organie prowadzącym szkołę. Szkoła powinna uzyskać zgodę na przetwarzanie danych osobowych w postaci numerów telefonów rodziców (opiekunów prawnych) a także opiekunów faktycznych uczniów.
48. (Skreślony).
49. Wszystkie pozostałe, niewymienione powyżej w pkt. 43 dane osobowe uczniów oraz rodziców (opiekunów prawnych) szkoła może gromadzić i przetwarzać co do zasady tylko po uzyskaniu pisemnej zgody zainteresowanych. Zgoda jest potrzebna także na przetwarzanie przez szkołę danych, o jakich mowa w pkt. 43 w zakresie szerszym niż wynika to z jej ustawowych oraz statutowych zadań.
50. Oświadczenie o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych powinno wskazywać zakres danych i cel ich przetwarzania. Odbierając zgodę na przetwarzanie danych osobowych, należy wypełnić wobec osoby fizycznej obowiązek informacyjny, o którym mowa w art. 13 RODO, jak również poinformować ją:
- o prawie do cofnięcia zgody, podstawie prawnej przetwarzania danych,
 - o administratorze danych osobowych,
 - o okresie przetwarzania danych osobowych,
 - o ewentualnym przekazywaniu danych osobowych poza Europejski Obszar Gospodarczy,
 - o ewentualnym profilowaniu w procesie przetwarzania danych osobowych,
 - o prawie do wniesienia skargi na niezgodność przetwarzania danych z przepisami RODO do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych lub innego właściwego organu nadzorczego,
 - o prawie do wniesienia sprzeciwu co do przetwarzania danych osobowych,
 - o prawie do cofnięcia zgody na przetwarzanie danych osobowych.
51. Zgodę na przetwarzanie danych osoby małoletniej należy uzyskać od jej rodziców (opiekunów prawnych). Uczniowie pełnoletni sami wyrażają taką zgodę.
52. Decyzja w sprawie wyrażenia zgody na przetwarzanie danych powinna być podjęta swobodnie i mieć charakter samodzielny.
53. Ustawodawca nie określił zamkniętego katalogu informacji stanowiących dane osobowe, dlatego też przy rozstrzygnięciu, czy określona informacja lub informacje stanowią dane osobowe, należy dokonać zindywidualizowanej oceny, przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności oraz rodzaju środków czy metod potrzebnych do identyfikacji osoby.
54. Za dane osobowe uznaje się w szczególności lub w określonych okolicznościach można za nie uznać:
- a. numery telefonów,

- b. adresy poczty elektronicznej,
- c. zdjęcia osoby fizycznej, chociażby wykonane w przeszłości, umożliwiające jej identyfikację.

55. W czasie gromadzenia danych należy zwrócić szczególną uwagę na tzw. dane osobowe wrażliwe, do których zalicza się m.in. dane ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, przekonania religijne, przynależność wyznaniową, dane o stanie zdrowia. Podstawą ich przetwarzania może być tylko pisemna zgoda zainteresowanego lub wyraźny przepis ustawy.

56. W odniesieniu do ochrony wizerunku stosuje się wszystko to, co zostało powiedziane powyżej na temat ochrony danych osobowych.

57. Żadnemu członkowi personelu nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku wychowanków (filmowania, fotografowania) bez pisemnej zgody rodzica (opiekuna prawnego).

58. Utrwalanie oraz upublicznianie przez placówkę wizerunku wychowanka wymaga pisemnej zgody rodzica (opiekuna prawnego). Rodzic (opiekun prawny) powinien zostać poinformowany, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim celu zostanie wykorzystany.

59. (Skreślony).

59a Zasady fotografowania czy filmowania małoletnich są następujące:

- wszyscy fotografowani muszą być stosownie ubrani;
- obraz ma się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez małoletnich i w miarę możliwości przedstawiać grupę;
- obowiązkiem osób sprawujących opiekę i nadzór nad małoletnimi jest stała obecność w czasie takiej sesji.

ROZDZIAŁ VI

ZASADY UDOSTĘPNIANIA WYCHOWANKOM INTERNETU

60. Placówki, które zapewniają dzieciom i młodzieży dostęp do Internetu, są zobowiązane do podejmowania działań zabezpieczających przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalowania i aktualizowania oprogramowania zabezpieczającego. Niniejszy rozdział nie dotyczy sytuacji, w których wychowankowie korzystają z Internetu poprzez własne urządzenia umożliwiające bezpośredni dostęp do sieci.
61. Upoważniony do nadzoru opiekun ma obowiązek poinformowania wychowanka o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Czuwa on także nad bezpieczeństwem korzystania z niego.
62. Placówka zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu.
63. Wyznaczony członek personelu przydziela każdemu wychowankowi indywidualny login i hasło, umożliwiające korzystanie z Internetu na terenie placówki. Informuje on jednocześnie wychowanka o konieczności zachowania loginu i hasła w tajemnicy.
64. Dostęp wychowanka do Internetu na terenie placówki możliwy jest wyłącznie poprzez serwer instytucji po podaniu indywidualnego loginu i hasła wychowanka.
65. Wyznaczony członek personelu zapewnia, by na wszystkich komputerach na terenie placówki z dostępem do Internetu było zainstalowane i aktualizowane:
 - a. oprogramowanie filtrujące treści internetowe,
 - b. oprogramowanie monitorujące korzystanie z Internetu (zastępczo dopuszcza się prowadzenie innych działań monitorujących),
 - c. oprogramowanie antywirusowe,
 - d. oprogramowanie antyspamowe,
 - e. firewall.
66. Wyznaczony członek personelu placówki okresowo sprawdza, czy na komputerach z dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści ustala, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzania. Informację o zdarzeniu przekazuje przełożonemu.
67. W sytuacji opisanej w pkt. 66 pedagog, psycholog lub inna upoważniona osoba przeprowadza z wychowankiem rozmowę na temat bezpieczeństwa w Internecie.
68. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy zostanie uzyskana informacja, że dziecko jest krzywdzone, należy podjąć wszelkie działania zgodne z dobrem dziecka.

69. Nawiązywanie i utrzymywanie przez personel kontaktów z wychowankami na portalach społecznościowych, przez komunikatory i inne platformy internetowe jest uzasadnione, gdy służy integracji grupy, wymianie informacji, prowadzeniu projektów i zajęć wirtualnych itp. W takich sytuacjach członkowie personelu mają:
- a. korzystać z profili umożliwiających jednoznaczną identyfikację osób, w miarę różnych od profili prywatnych,
 - b. przechowywać zapisy czatów i przesyłane materiały w kontaktach z wychowankami do wglądu osób do tego upoważnionych.

ANEKS 1

ZASADY REAGOWANIA NA OZNAKI LUB WIADOMOŚĆ O WYKORZYSTANIU

Wiadomość o fakcie przemocy lub wykorzystania małoletniego bądź o prawdopodobieństwie tych faktów może pochodzić z różnych źródeł:

- a. sam małoletni może to ujawnić,
- b. ktoś ujawni, iż wie od małoletniego, że w stosunku do niego lub innego małoletniego użyto przemocy lub nadal jest wykorzystywany i doznaje jakiejś formy przemocy,
- c. małoletni może pokazywać zranienia, ale nie potrafi przedstawić wystarczającego ich wyjaśnienia,
- d. zaburzenia zachowania małoletniego mogą wskazywać na to, że prawdopodobnie doświadcza on jakiegoś rodzaju przemocy.

Wejście w posiadanie wiedzy o faktycznych lub prawdopodobnych przypadkach przemocy wymaga podjęcia odpowiednich działań.

Co należy robić?

1. Zachowaj spokój.
2. Potraktuj małoletniego poważnie.
3. Stosuj aktywne słuchanie, które wyraża współczucie i wsparcie. Nie okazuj szoku ani przerażenia w reakcji na usłyszane treści.
4. Pozwól małoletniemu mówić w jego własnym tempie. Zadawaj pytania tylko w celu uściślenia. Unikaj pytań naprowadzających i wtrącających. Nie sugeruj własnych słów, używaj tylko słów małoletniego.
5. Poinformuj małoletniego, że wyjawiając ci nadużycie, postąpił właściwie.
6. Zapewnij małoletniego, że zrobisz wszystko, co możesz, by mu pomóc.
7. Powiedz małoletniemu, że on nie ponosi winy za zaistniałą sytuację.
8. Wyjaśnij małoletniemu, że aby mu pomóc, usłyszanymi informacjami będziesz musiał(a) podzielić się z innymi. Pod koniec rozmowy poinformuj go, co zamierzasz dalej zrobić i komu przekażesz uzyskane informacje.
9. Pamiętaj: osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku wykorzystywania małoletniego, nie jest upoważniona do wydawania decyzji, czy fakt nadużycia rzeczywiście miał miejsce. Jest to zadanie dla odpowiedzialnych organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana na dalszych etapach.
10. Sporządź notatkę, zapisując przebieg rozmowy, i podpisz się pod nią czytelnie.
11. Działaj bez zwłoki, zgodnie z *Procedurą interwencji* (Aneks 2).

Czego nie powinno się robić?

1. Nie wpadaj w panikę. Nie reaguj emocjonalnie.
2. Nie lekceważ słów małego. Nie wyrażaj przypuszczeń, sugestii, nie stawiaj hipotez, nie parafrazuj tego, co zostało powiedziane, nie przedstawiaj alternatywnych wyjaśnień.
3. Nie wyciągaj dodatkowych informacji. Nie dopytuj o szczegóły. To, co mały powiedział w sposób wolny, jest nieprzekraczalną granicą. Stawianie pytań osobie, która komunikuje dany fakt, w rzeczywistości może mieć wpływ na sposób, w jaki później przedstawi wydarzenia.
4. Nie wyrażaj opinii i komentarzy (ani negatywnych, ani pozytywnych) na temat domniemanego sprawcy.
5. Nie składaj małemu żadnych obietnic, które nie będą mogły zostać dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności. Nie mów niczego w stylu: „obiecuję nikomu o tym nie powiedzieć”, ani: „to pozostanie tajemnicą”, itp.
6. Nie ujawniaj szczegółów rozmowy osobom postronnym, a w szczególności osobie, której mały postawił zarzuty.

ANEKS 2

PROCEDURA INTERWENCJI WOBEC UZYSKANIA INFORMACJI O PRAWDOPODOBIENSTWIE SKRZYWDZENIA WYCHOWANKA

1. Każdy zakonnik pijar oraz każdy świecki pracownik, który został poinformowany o podejrzeniu, zarzutach lub fakcie przemocy albo nadużycia wobec wychowanka, odpowiada za podjęcie właściwych działań zgodnie z procedurami zarówno prawa państwowego jak i kościelnego.
 - 1a Zgodnie z prawem polskim, każdy kto uzyskał wiarygodną wiadomość o popełnieniu wobec małoletniego przestępstwa opisanego w art. 156 kk, art. 197§ 3 lub 4 kk, art. 198 kk i 200 kk oraz każdego innego przestępstwa popełnionego na szkodę małoletniego, jest zobowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym organ powołany do ścigania przestępstw.
2. Osobami kompetentnymi do rozpoczęcia procedury wyjaśniającej, do których należy się zwrócić w związku z otrzymanym zgłoszeniem, są: dla szkół i świetlic – dyrektor, w parafii – proboszcz, w czasie wyjazdu organizowanego w ramach wypoczynku dzieci i młodzieży – kierownik wypoczynku, w fundacjach i stowarzyszeniach – prezes, w domu zakonnym – rektor. W przypadku, gdy podejrzenie dotyczy wymienionych osób, zgłoszenie należy przekazać Ojcu Prowincjałowi. W każdym z opisanych przypadków zgłoszenie powinno jak najszybciej dotrzeć do Ojca Prowincjała. Obowiązkiem Ojca Prowincjała jest wszczęcie wstępnego dochodzenia kanonicznego w trybie kan. 1717 Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz w oparciu o WYTYCZNE KEP i dołączone do nich Aneksy.
3. Informacja o podejrzeniu skrzywdzenia musi zostać zgłoszona właściwej osobie na piśmie, w formie notatki służbowej. Sporządzona w tym trybie notatka powinna zawierać informację o danych personalnych zgłaszającego i ofiary, wieku ofiary, czasie i miejscu, w jakim została skrzywdzona oraz o personaliach sprawcy. Należy również przytoczyć opis okoliczności zdarzenia.
4. Zgłaszającej osobie małoletniej, zwłaszcza jeżeli podaje się ona za ofiarę wykorzystania, należy zapewnić pomoc psychologiczną i duszpasterską, a także jak najszybciej powiadomić o tym fakcie jej rodziców (opiekunów prawnych), chyba że sprzeciwia się temu dobro skrzywdzonego. Fakt taki wymaga odnotowania w notatce sporządzonej zgodnie z pkt. 3. Decyzję o tym, kto poinformuje rodziców (opiekunów prawnych), podejmuje Ojciec Prowincjał.
5. W przypadku, gdy podejrzenie dotyczy członka Zakonu Pijarów, Ojciec Prowincjał niezwłocznie odsunie go od pracy z dziećmi i młodzieżą. W przypadku, gdy podejrzenie dotyczy osoby świeckiej, wykonującej czynności w dziele Prowincji na podstawie umowy o pracę albo innego stosunku prawnego, właściwy przełożony/dyrektor na polecenie Ojca Prowincjała niezwłocznie odsunie taką osobę od pełnienia obowiązków służbowych.

6. W przypadku otrzymania wiarygodnej informacji o doznanej krzywdzie, która zgodnie z prawem polskim, a zwłaszcza z Kodeksem Karnym, może wypełniać znamiona czynu przestępczego, należy podjąć wszelkie kroki zmierzające do powstrzymania dalszego krzywdzenia tego czy innych małoletnich oraz sprawiedliwego osądzenia domniemanego sprawcy, zgodnie z procedurami obowiązującymi w prawie polskim.
7. Zgodnie z Aneksem nr 2 do *WYTYCZNYCH* Konferencji Episkopatu Polski, w przypadku podejrzenia o popełnienie przestępstwa na tle seksualnym przez duchownego:
 - a. przyjmujący zgłoszenie, po życzliwym wysłuchaniu osoby skarżącej, powinien: (1) poinformować osobę zgłaszającą o tym, że ma prawo złożenia doniesienia do organów ścigania, zgodnie z przepisami prawa polskiego; (1bis) poinformować osobę zgłaszającą o jej obowiązkach wg art. 240 kk, a także o wynikającym z tej normy prawnej swoim własnym obowiązku. W przypadku, gdy osoba zgłaszająca wyrazi chęć zgłoszenia domniemanego czynu do organów państwowych, należy zaproponować jej pomoc prawną; (2) poinformować zgłaszającego, że uzyskane informacje będą podstawą czynności procesowych, po zakończeniu których sprawa zostanie przekazana Stolicy Apostolskiej,
 - b. osoba składająca zgłoszenie powinna sformułować je na piśmie. Jeżeli tego nie uczyni, podstawą do podjęcia dalszych czynności staje się protokół z odbytej rozmowy, podpisany w miarę możliwości przez wszystkich jej uczestników. Zgłoszenie stanowi załącznik do notatki służbowej, o której mowa w pkt. 3,
 - c. po otrzymaniu dokumentów, o których mowa powyżej, Ojciec Prowincjał wszczyna wstępne dochodzenie kanoniczne,
 - d. gdy zgłoszenie dotyczy osoby poniżej 15. roku życia, osoba pokrzywdzona może być przesłuchiwana tylko za zgodą rodziców (opiekunów prawnych) i w obecności psychologa. Jeżeli zaś zgłoszenie odnosi się do osoby pomiędzy 15. a 18. rokiem życia, osoba pokrzywdzona powinna być przesłuchiwana w obecności psychologa,
 - e. po przesłuchaniu, o którym mowa powyżej, do podjęcia kolejnych czynności potrzebna jest opinia biegłego psychologa.
8. Osobie przyjmującej zgłoszenie nie wolno ujawniać zawartych w nim informacji osobom postronnym. Nikomu nie wolno podawać przedstawicielom mediów lub osobom postronnym danych pokrzywdzonego jak i sprawcy.
9. Rozstrzygnięcie, czy oskarżenie jest zasadne, nie należy do osoby przyjmującej zgłoszenie, ale do właściwej władzy kościelnej i państwowej, która wydaje orzeczenie w tym przedmiocie po przeprowadzeniu stosownej procedury. Przyjmującemu zgłoszenie nie wolno zajmować się wyjaśnieniem zarzutów lub zaistniałych faktów poprzez prowadzenie jakiegokolwiek formy dochodzenia.
10. W trakcie rozmowy ze zgłaszającym nie wolno wyrażać własnej oceny sytuacji, wypowiadać się o winie domniemanego sprawcy ani komentować uzyskanych informacji.

11. W przypadku, gdy po zbadaniu sprawy okaże się, że podejrzenia nie zostały potwierdzone, osobę pomówioną należy niezwłocznie przywrócić do pełnienia dotychczasowej posługi duszpasterskiej i/lub obowiązków zawodowych. Należy uczynić wszystko, aby niesłusznie pomówionemu przywrócić dobre imię.

Załącznik

Pierwszą z poniższych deklaracji należy przedstawić do podpisu każdej osobie z personelu: wychowawcom świeckim, nauczycielom, trenerom, animatorom, wolontariuszom, praktykantom, stażystom a drugą zakonnikom – po uprzednim zapoznaniu ich wszystkich z treścią dokumentu, wynikającymi z niego obowiązkami, opisanymi procedurami i konsekwencjami prawnymi.

DEKLARACJA RESPEKTOWANIA NORM I ZASAD OCHRONY DZIECI I MŁODZIEŻY W PRACY WYCHOWAWCZO-DUSZPASTERSKIEJ POLSKIEJ PROWINCJI ZAKONU PIJARÓW

Ja, [imię i nazwisko], zatrudniony w [nazwa instytucji] oświadczam, że:
lub

Ja, [imię i nazwisko], pełniący obowiązki wychowawcy w czasie turnusu wakacyjnego [data, miejsce], organizowanego przez [nazwa instytucji] oświadczam, że:

zostałem zapoznany z dokumentem *Normy i zasady ochrony dzieci i młodzieży w pracy wychowawczo-duszpasterskiej Polskiej Prowincji Zakonu Pijarów*, rozumiem jego treść i wynikające z niego obowiązki, opisane procedury i grożące mi konsekwencje prawne.

Zobowiązuję się do przestrzegania zasad w nim zawartych, a w szczególności:

1. zobowiązuję się do traktowania małoletnich z szacunkiem bez względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy, narodowość, pochodzenie etniczne lub społeczne, status materialny, stan zdrowia, urodzenie lub jakiegokolwiek inne uwarunkowania,
2. zobowiązuję się nie używać w stosunku do małoletnich języka lub zachowania napaśtliwego, obraźliwego, seksualnie prowokacyjnego, poniżającego lub nieodpowiadającego normom kultury,
3. zobowiązuję się nie stosować żadnych kar cielesnych wobec małoletnich,
4. zobowiązuję się niezwłocznie zgłosić podejrzenia i zarzuty dotyczące aktów przemocy lub wykorzystywania małoletnich, zgodnie z ustalonymi procedurami.

Przyjmuję do wiadomości, że nieprzestrzeganie przeze mnie zapisów dokumentu *Normy i zasady ochrony dzieci i młodzieży w pracy wychowawczo-duszpasterskiej Polskiej Prowincji Zakonu Pijarów* traktowane będzie jako ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych z wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami, z ewentualnym rozwiązaniem stosunku pracy włącznie, co potwierdzam własnoręcznym podpisem.

.....
(własnoręczny podpis)

Miejscowość, data:

DEKLARACJA
RESPEKTOWANIA NORM I ZASAD OCHRONY DZIECI I MŁODZIEŻY
W PRACY WYCHOWAWCZO-DUSZPASTERSKIEJ
POLSKIEJ PROWINCJI ZAKONU PIJARÓW

Ja, [imię i nazwisko], należący do Polskiej Prowincji Zakonu Pijarów oświadczam, że:
zostałem zapoznany z dokumentem *Normy i zasady ochrony dzieci i młodzieży w pracy wychowawczo-duszpasterskiej Polskiej Prowincji Zakonu Pijarów*, rozumiem jego treść i wynikające z niego obowiązki, opisane procedury i grożące mi konsekwencje prawne.

Zobowiązuję się do przestrzegania zasad w nim zawartych, a w szczególności:

1. zobowiązuję się do traktowania małoletnich z szacunkiem bez względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy, narodowość, pochodzenie etniczne lub społeczne, status materialny, stan zdrowia, urodzenie lub jakiegokolwiek inne uwarunkowania,
2. zobowiązuję się nie używać w stosunku do małoletnich języka lub zachowania napaśtliwego, obraźliwego, seksualnie prowokacyjnego, poniżającego lub nieodpowiadającego normom kultury,
3. zobowiązuję się nie stosować żadnych kar cielesnych wobec małoletnich,
4. zobowiązuję się niezwłocznie zgłosić podejrzenia i zarzuty dotyczące aktów przemocy lub wykorzystywania małoletnich, zgodnie z ustalonymi procedurami.

Przyjmuję do wiadomości, że nieprzestrzeganie przeze mnie zapisów dokumentu *Normy i zasady ochrony dzieci i młodzieży w pracy wychowawczo-duszpasterskiej Polskiej Prowincji Zakonu Pijarów* traktowane będzie jako ciężkie sprzeniewierzenie się złożonym ślubom zakonnym, zwłaszcza ślubowi troski o wychowanie dzieci i młodzieży, z wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami kanonicznymi, co potwierdzam własnoręcznym podpisem.

.....
(własnoręczny podpis)

Miejscowość, data: